

واکنش مقامات کشورهای جهان به حمله آمریکا

در ساعات پس از حمله ایالات متحده به ایران، مقاماتی از عربستان سعودی، روسیه، امارات متحده عربی، چین، بریتانیا، آلمان، ترکیه، مصر، قطر، عمان، ایتالیا، یمن، عراق، پاکستان، ونزوئلا، کویت، نیوزیلند، شیلی و اتحادیه اروپا واکنش نشان دادند. وزارت خارجه عربستان، نقض حاکمیت ایران را محکوم کرد و با تأکید بر لزوم آرامش و خویشتن‌داری، از جامعه بین‌المللی خواست تا در این شرایط تلاش‌های خود را برای دستیابی به یک راه‌حل سیاسی تضمین‌کننده پایان بحران افزایش دهد. وزارت خارجه روسیه در بیانیه‌ای اعلام کرد: تصمیم غیرمسئولانه برای هدف قرار دادن خاک یک کشور دارای حاکمیت با موشک و بمب، صرف‌نظر از هرگونه توجیهی، نقض فاحش حقوق بین‌الملل، منشور سازمان ملل و قطعنامه‌های شورای امنیت است. روسیه هشدار داد که این اقدام، «به‌طور چشمگیری» خطر درگیری گسترده‌تر در خاورمیانه را افزایش داده است. امارات متحده عربی نسبت به این هدف قرارگرفتن تأسیسات هسته‌ای و تنش‌ها در منطقه ابراز نگرانی و از سازمان ملل و شورای امنیت درخواست کرده‌مسئولیت‌خودعمل کنند. سخنگوی وزارت خارجه چین گفت: چین حملات آمریکا به ایران و هدف قرار دادن تأسیسات هسته‌ای تحت نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را به شدت محکوم می‌کند. این اقدام آمریکا نقض آشکار اهداف و اصول منشور سازمان ملل و حقوق بین‌الملل است و موجب تشدید تنش‌ها در خاورمیانه شده است. چین از تمامی طرف‌های درگیر، به‌ویژه اسرائیل، می‌خواهد که هرچه سریع‌تر آتش‌بس را رعایت کرده، امنیت غیرنظامیان را تضمین نموده و گفت‌وگو و مذاکرات را آغاز کند. چین آماده است تا به همراه جامعه بین‌المللی، با همکاری و انصاف، برای بازگرداندن صلح و ثبات به منطقه خاورمیانه تلاش کند. نخست‌وزیر بریتانیا با حمایت از این حمله گفت، آمریکا «اقداماتی برای کاهش» آنچه «تهدید برنامه هسته‌ای ایران» خواند، انجام داده است و باز طرفین را به مذاکره فراخواند. وزیر خارجه بریتانیا با تأکید بر همین موضع گفت، کشورش در این حملات مشارکت نکرده است. صدراعظم آلمان خواستار آغاز فوری گفت‌وگوهای هسته‌ای میان ایران، ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی شد. بیانیه وزارت خارجه ترکیه، با ابراز نگرانی عمیق نسبت به تبعات این حمله آورده است، این اقدام ممکن است مناقشات منطقه‌ای را به سطح جهانی بکشاند. وزارت خارجه مصر، نسبت به خطرات کشیده‌شدن منطقه به سمت هرج‌ومرج و تنش بیشتر هشدار داد. قطر نسبت به «پیامدهای فاجعه‌بار» بر سطح منطقه‌ای و بین‌المللی هشدار داد. عمان حملات هوایی مستقیم آمریکا به سایت‌هایی در ایران را محکوم کرد و هشدار داد که این اقدام، دامنه جنگ را گسترش می‌دهد. این کشور این حمله را نقض خطرناک قوانین بین‌المللی و منشور سازمان ملل دانست. وزیر دفاع ایتالیا گفت این حملات باعث بحرانی جدی‌تر و بزرگتر می‌شود. یمن در بیانیه‌ای تجاوز دولت ترامپ را اعلام جنگ آشکار علیه مردم برادر ایران دانست و اعلام کرد آماده هدف قرار دادن کشتی‌ها و ناوهای جنگی آمریکا در دریای سرخ است. سخنگوی دولت عراق ضمن محکومیت حمله آمریکا گفت: این تشدید درگیری نظامی تهدیدی خطرناک در منطقه خاورمیانه است. سخنگوی وزارت امور خارجه پاکستان با صدور بیانیه‌ای اعلام کرد: اسلام‌آباد تأکید می‌کند که این حملات نقض تمام هنجارهای حقوق بین‌الملل است و جمهوری اسلامی ایران حق دفاع مشروع از خود را طبق منشور سازمان ملل متحد دارد. وی تصریح کرد: هرگونه تشدیدبیشتر تنش‌ها، پیامدهای بسیار مخربی برای منطقه و فراتر از آن خواهد داشت. دولت ونزوئلا این حمله را متجاوزانه، غیرقانونی، غیرقابل توجیه، بسیار خطرناک، غیرمسئولانه و نقض آشکار منشور سازمان ملل متحد، قوانین بین‌المللی و اصول اساسی احترام به حاکمیت کشورها دانست و ضمن محکومیت آن، خواستار توقف فوری اقدامات خصمانه شد. ونزوئلا بر همبستگی با ملت ایران تأکید کرد. کویت با ابراز نگرانی خواستار توقف کامل هرگونه تنش و اقدامات نظامی و پیگیری گفت‌وگو شد. وزیر خارجه نیوزیلند، این وضعیت را جدی‌ترین بحرانی دانست که تاکنون با آن سروکار داشته است و بر اهمیت حیاتی پرهیز از تشدید بیشتر تنش‌ها و بازگشت تمامی طرف‌ها به مذاکرات تأکید کرد. شیلی حمله به تأسیسات هسته‌ای در ایران را محکوم کرد و آن را نقض قوانین و کنوانسیون‌های بین‌المللی و تهدید امنیت منطقه و جهان خواند. مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا نیز با تکرار ادعای اهداف نظامی در برنامه هسته‌ای ایران، از تمامی طرفین خواست عقب‌نشینی کنند، به میز مذاکرات برگردند و از گسترش بیشتر تنش‌ها خودداری کنند. وی از برگزاری نشست وزرای خارجه اتحادیه اروپا برای بررسی وضعیت خبر داد.

هوس قمار دیگر

بررسی و تحلیل جزئیات و اطلاعات منتشرشده از حمله ایالات متحده آمریکا به تاسیسات هسته‌ای ایران

شهاب شهسواری

خبرنگار گروه دیپلماسی

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات‌متحده آمریکا دو روز بعد از آنکه مهلتی دوهفته‌ای با هدف تصمیم‌گیری برای مداخله در جنگ اسرائیل علیه ایران اعلام کرد، دستور حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران را صادر کرد. نشریه اکونومیست این اقدام ترامپ را «قماری برای تسلیم فوری نظام ایران» توصیف کرده است. به‌نظر می‌رسد پس از ناتوانی اسرائیل در نابود کردن تأسیسات هسته‌ای ایران، به‌رغم تلاش‌های مکرر و حملات گسترده به این تأسیسات، بنیامین نتانیاو، نخست‌وزیر اسرائیل نتوانسته‌است رئیس‌جمهور آمریکا را برای مشارکت در این جنگ و استفاده از ظرفیت نظامی آمریکا برای آسیب‌رساندن به تأسیسات هسته‌ای ایران قانع کند. هنوز دقیقاً مشخص نشده است که دقیقاً چه میزان آسیب به تأسیسات حساس هسته‌ای ایران وارد شده است، اما به گفته مقام‌های ایرانی مواد تشعشع‌زا و اورانیوم غنی‌شده ایران در مکان‌های امن نگهداری می‌شوند و از این حملات در امان مانده‌اند. مقام‌های ایران، به‌رغم تهدیدهای دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، تأکید کرده‌اند که پاسخ به این اقدام نظامی آمریکا قطعی خواهد بود. درحالی‌که رهبران، دیپلمات‌ها و تحلیلگران در سراسر جهان، حمله آمریکا را اقدامی به‌شدت خطرناک توصیف کرده‌اند که ممکن است باعث وقوع درگیری گسترده در منطقه شود، برخی از تحلیل‌ها حاکی از این است که ممکن است حمله آمریکا، به‌رغم ادعای دولت آمریکا مبنی بر نابودی کامل زیرساخت‌های هسته‌ای ایران، آسیب‌های اساسی به برنامه هسته‌ای ایران وارد نکرده باشد. در ادامه تحلیل برخی از اطلاعات موجود از عملیات بامداد یک‌شنبه آمریکا علیه ایران را مطالعه می‌کنید.

▼ استفاده از تجهیزات خارج از منطقه

براساس گزارش رسانه‌ها، ایالات‌متحده آمریکا در حمله بامداد یک‌شنبه به تأسیسات هسته‌ای ایران از هیچ‌یک از تجهیزات، پرسنل و مهمات خود که در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا مستقر بود، استفاده نکرده است. به‌رغم استقرار ۶ فروند بمب‌افکن بی‌۲ در جزیره دیه‌گو گارسیا در اقیانوس هند، نیویورک تایمز گزارش داده است که بمب‌افکن‌های آمریکایی از خاک همین کشور پرواز کردند. براساس این گزارش، بمب‌افکن‌های آمریکایی از ایالت میزوری آمریکا پرواز کردند و مدت ۳۷ ساعت در آسمان بودند و چندین بار در حال پرواز سوختگیری مجدد کردند. در این چارچوب به‌نظر می‌رسد که تصمیم دولت آمریکا این بود که از هیچ یک از تجهیزات، پرسنل و تأسیسات وابسته به فرماندهی مرکزی (CENTCOM) که در خاورمیانه مستقر است و حتی فرماندهی اقیانوس آرام (Pacific Command) استفاده نشده است. به عقیده تحلیلگران، فرماندهی این عملیات کاملاً از خاک آمریکا و توسط نیروهای فرماندهی راهبردی (Strategic Command) انجام شده است.

دو روایت مختلف از تعداد بمب‌افکن‌های حاضر در این عملیات که نام «پتک نیمه‌شب (Midnight Hammer)» از سوی واشنگتن روی آن گذاشته‌شده است، وجود دارد. در کنفرانس خبری رئیس ستاد مشترک ارتش و وزیر دفاع آمریکا اعلام شد در این عملیات ۱۴ بمب سنگر شکن (۱۲ بمب روی تأسیسات فردو و ۲ بمب روی نطنز) پرتاب کردیم. در مجموع، ۷۵ عدد مهمات دقیق در طول این عملیات پرتاب شد و ۱۲۵ هواپیمای نظامی آمریکایی در آن شرکت داشتند. هر بمب GBU-۵۷ حدود ۱۳۶۰۰ کیلوگرم (۳۰ هزار پوند) وزن دارد و می‌تواند پس از شکافتن زمین در عمق بین ۱۰ تا ۶۰ متری از سطح زمین منفجر شود. از مجموع بمب‌های سنگر شکن استفاده‌شده در این عملیات، ۱۲ بمب بر تأسیسات غنی‌سازی فردو و ۲ بمب بر تأسیسات غنی‌سازی نطنز انداخته‌شده‌اند. در عین حال، ۳۰ موشک کروژ تام‌هاوک از طریق زیردریایی‌های آمریکا به‌سمت نطنز و تأسیسات هسته‌ای اصفهان شلیک شده است.

عدم استفاده از تجهیزات و پرسنل مستقر در خاورمیانه و اقیانوس‌های هند و آرام، دلایل متنوعی دارد. شاید نخستین دلیل این باشد که دولت آمریکا تمایلی نداشته است از کشورهای دیگر برای استفاده از خاک آنها برای این حمله اجازه دریافت کند. پایگاه هوایی دیه‌گو گارسیا در اقیانوس هند که بمب‌افکن‌های بی‌۲ آمریکایی در آن مستقر بودند، تحت حاکمیت بریتانیا قرار دارد. وزیر بازرگانی بریتانیا پس از اعلام حمله آمریکا گفته بود که بریتانیا در خواستی از آمریکا برای استفاده از پایگاه‌های دیه‌گو گارسیا یا آکروتیری دریافت نکرده است. کشورهای منطقه از جمله کویت، عربستان سعودی، قطر و بحرین نیز که میزبان پایگاه‌های آمریکایی هستند، احتمالاً تمایلی به مشارکت در عملیات آمریکا علیه ایران نداشتند. گزارش‌هایی که پس از سفر دوماه پیش دونالد ترامپ به خاورمیانه منتشر شد، نشان می‌داد که رهبران منطقه به‌صورت یک‌صدا از آمریکا خواسته‌بوند که وارد منازعه نظامی با ایران نشود.

اما دلیل مهم‌تر ممکن است این باشد که دولت آمریکا تصمیم گرفته است عملیات را از محلی انجام دهد که در تیررس نیروهای ایرانی قرار نداشته باشد. دولت آمریکا با استفاده از خاک خودش به‌عنوان مبدأ پرواز بمب‌افکن‌ها در واقع تلاش کرده است تا امکان تلاقی ایران، دست‌کم نسبت به مبدأ انجام حمله را به صفر برساند و ایران را برای تلاقی این حمله در دوراهی انتخاب حمله به خاک یکی از کشورهای همسایه خود قرار دهد که هیچ حمله‌ای از طریق خاک آنها به ایران انجام نشده است. ایالات‌متحده آمریکا حدود ۴۰ هزار نیروی نظامی در منطقه غرب آسیا مستقر کرده است که بخش اعظم آنها در تیررس نظامیان ایرانی با ابزارهای مختلف قرار دارند. ۲۵۰۰ نظامی آمریکایی در عراق، ۹۰۰۰ نیروی آمریکایی در پایگاه ناوگان پنجم نیروی دریایی آمریکا در بحرین، ۱۲۵۰۰ پرسنل نظامی آمریکایی در ۵ پایگاه نظامی در کویت، ۱۰ هزار نظامی آمریکایی در پایگاه هوایی العدید قطر به‌عنوان بزرگ‌ترین پایگاه هوایی آمریکا در منطقه و ۳۵۰۰ نیروی آمریکایی نیز در پایگاه هوایی الظفره در ابوظبی مستقر هستند. علاوه بر این تعداد نامعلومی از نیروهای آمریکایی هم در عربستان سعودی مستقر شده‌اند. آمریکا همچنین یک ناوگروه و ناو هواپیمابر در منطقه مستقر کرده و یک ناو هواپیمابر دیگر با ناوگروه

همراهش را راهی منطقه کرده است. تعداد زیادی از تجهیزات مدرن نظامی آمریکانیز در منطقه خاورمیانه استقرار یافته است.

▼ ناتوانی اسرائیل

برخی رسانه‌ها ادعا کرده‌اند که یکی از عوامل مداخله آمریکا در جنگ اسرائیل علیه ایران، ناتوانی اسرائیل در نابودی زیرساخت‌های هسته‌ای ایران بود. پیش از این نیز بارها از سوی تحلیلگران نظامی عنوان شده‌بود که اسرائیل به‌تنهایی توان حمله به زیرساخت‌های هسته‌ای ایران ندارد و در صورت حمله نمی‌تواند به‌صورت اساسی به ظرفیت هسته‌ای ایران آسیب برساند. جمعه‌شب (به‌وقت تهران) دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا در فرودگاه موریس تاون نیوجرسی در جمع خبرنگاران گفت که معتقد است، اسرائیل توان نابود کردن تأسیسات هسته‌ای ایران را ندارد. رئیس‌جمهور آمریکا گفت: «آنها واقعاً ظرفیت محدودی دارند. ممکن است بتوانند به بخشی نفوذ کنند، اما نمی‌توانند خیلی عمیق بروند. ظرفیت‌اش را ندارند. می‌بینیم که چه خواهد شد، شاید اصلاً لازم نباشد.»

نیویورک تایمز نوشت: «به‌نظر می‌رسد دلیل حمله آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران این بود که براساس ارزیابی آژانس‌های اطلاعاتی آمریکا، حملات اسرائیل تنها توانسته‌بود برنامه هسته‌ای ایران را شش‌ماه به تأخیر بیاورد. این ارزیابی‌ها نشان می‌داد که حملات بیشتر اسرائیل هم بعید است آسیب بیشتری به ایران برساند.»

بنیامین نتانیا‌هو در پیام ویدئویی خود به زبان عبری اعتراف کرد که از ابتدا به دنبال استفاده از آمریکا به‌عنوان ابزار نابودی زیرساخت‌های هسته‌ای ایران بوده است. او گفت: «وعده داده‌بودم که از هر طریق ممکن، برنامه هسته‌ای ایران را نابود کنم، من بر وعده خود ماندم.» روشن است که منظور نتانیا‌هو از «طریق ممکن»، استفاده از توان نظامی آمریکا بوده است.

▼ انتقاده‌از حمله به اهداف پوچ

برخی از تحلیلگران آمریکایی، حمله آمریکا به ایران را حمله به اهداف پوچ توصیف کرده‌اند. اسکات ریتز، افسر اطلاعاتی پیشین تفنگداران دریایی آمریکا با اشاره به حمله به تأسیسات هسته‌ای نطنز و اصفهان می‌گوید: «آمریکا به دو سایت هسته‌ای غیرفعال حمله کرده است که هر دو آنها قبلاً توسط اسرائیل بمباران شده بودند.» این تحلیلگر مسائل نظامی در عین حال اهمیت حمله به مرکز غنی‌سازی فردو را هم زیر سوال می‌برد، او در عین حال که معتقد است حتی ممکن است بمب‌های سنگر شکن نتوانسته باشند تا سالن‌های اصلی سانتریفیوژ این تأسیسات نفوذ کنند، می‌گوید که اورانیوم غنی‌شده و تجهیزات حساس این مرکز پیش از حمله، از این مرکز تخلیه‌شده بودند.

تصاویر ماهواره‌ای که از ورود تأسیسات فردو در روز پنج‌شنبه هفته گذشته منتشر شده است، نشان می‌دهد که فعالیت‌های غیرعادی حمل‌ونقل در این مرکز غنی‌سازی، سه روز قبل از حمله آمریکا در جریان بوده است. تصویر ماهواره‌ای که توسط مرکز اوپن سورس در لندن صحت آن ارزیابی شده است، نشان می‌دهد که صف طولبی از کامیون‌ها در حال جابه‌جایی بار در ورود تأسیسات هسته‌ای فردو هستند. در این عکس که توسط یکی از ماهواره‌های شرکت مکسار تکنولوژیز گرفته‌شده است، دست‌کم ۱۶ کامیون باربری قابل شناسایی هستند.

مقام‌های ایرانی هم تأویحاً تأیید کرده‌اند که هیچ‌ماده شکاف‌پذیر خطرناکی، هنگام حمله آمریکا در تأسیسات غنی‌سازی ایران وجود نداشته است و اورانیوم غنی‌شده ایرانی «در مکان‌های امن» نگهداری می‌شود. این احتمال وجود دارد که با تهدیدهای ترامپ، تهران زودتر تصمیم به تخلیه تأسیسات غنی‌سازی از مواد تشعشع‌زا و تجهیزات حساس کرده است.

▲ کنفرانس خبری رئیس ستاد مشترک ارتش آمریکا در مورد عملیات بامداد یکشنبه به نام «پتک نیمه‌شب»